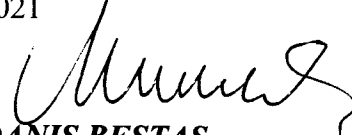

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın, **Adalet Bakanı Sayın Abdülhamit GÜL** tarafından Anayasa'nın 98 inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96 ile 99 uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim. 03.06.2021

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
HDP Grup Başkanvekili
Siirt Milletvekili

Cezaevlerinde devam eden hak ihlallerine ilişkin kalıcı bir çözüm üretilmemiş olup bilhassa hasta mahpusların durumu son derece can yakıcı boyutlara varmıştır. Özellikle hasta mahpusların tedavilerinin engellenmesi yaşanan başlıca hak ihlallerinden biridir. 2013 yılında yapılan yasal düzenlemeyle hasta mahpusları serbest bırakma kararı Adli Tıp Kurumu'na verildiyse de, savcılarının yetkilerini keyfi kullanımı sonucu birçok hasta mahpus rapor beklerken yaşamını yitirmiştir. Geline aşamada ise pandemi etkisi, hasta mahpusların durumunu daha da ağırlaştırmış, hastalık ve ölüm risklerini artırmıştır. Korona salgını bahane edilerek mevcut hasta mahpusların rutin muayene ve tedavileri yapılmazken, korona olan hastaların tedavi ve izolasyon süreci de sağlıklı bir şekilde yürütülmemiştir.

Oysa hasta hakları; kaynağını uluslararası insan hakları belgeleri ve sözleşmelerinden almaktadır. Temel İnsan Hakları'nın bir alt başlığı olarak "hasta insanın" tıbbi müdahale ve tedavi gibi hayati bir alanda haklarını da tanımlamaktadır. Yine konusu yönünden sosyal haklar arasında ve tarihsel gelişimi yönünden "ikinci kuşak haklar" arasında sayılan sağlık hakkı, Anayasa'da "sosyal ve ekonomik haklar" arasında düzenlenmiştir. "Herkesin hayatını beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesi" ise devletin sağlık hizmetleri alanında kullanacağı planlama yetkisinin yöneleceği temel amaç olarak yer almaktadır. Anayasa Mahkemesi'nin sağlık hakkına ilişkin içtihadında yaşama ve maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme haklarıyla olan bağlantıya sık sık vurfu yapması da bu hakkın korunduğu ve birebir "yaşam hakkı" çerçevesinde değerlendirildiğinin bir göstergesidir. Bu doğrultuda hasta hakları sağlığa erişim ve yaşam hakkı çerçevesinde değerlendirilmiş ve bunun bir diğer uzantısı olarak hekimin hasta hakları çerçevesinde vicdani sorumluluklarına göre ve hasta yararına olacak şekilde davranması esas kılınmıştır. Ancak ne var ki; cezaevlerinde binlerce hasta mahpus, hasta haklarından mahrum bırakılmaktadır. İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi'nin hasta mahpuslara

ilişkin yaptığı açıklamaya göre, 2017 yılının başından Ağustos 2019'a kadar 39 hasta mahpus hapishanelerde yaşamını yitirmiştir. Yine İnsan Hakları Derneği'nin son açıklamasına göre, hapishanelerde 457'si ağır olmak üzere 1333 hasta mahpus bulunmaktadır. Yine İHD verilerine göre, Türkiye'de son 17 yılda en az 3502 hasta mahpus, ağırlaşan durumlarına rağmen tahliye edilmediklerinden cezaevlerinde yaşamlarını yitirmiştir. Cezaevlerinde yetersiz sayıda bulunan revirler, geç yapılan hastane sevkleri, kelepçeli muayene, kolluk güçlerinin hasta ile birlikte muayene alanına girmesi, hasta mahpusların sağlık ihtiyaçlarına göre beslenme düzenine erişememesi, bu sorunun büyümesine neden olmaktadır. Örneğin Mehmet Emin Özkan'ın ilerleyen yaşı ve ağır hastalıklarına rağmen cezaevinde tutulmaya devam edilmesi ve yetkililerin yaşam hakkı bağlamında asgari özeni dahi göstermemesi, kamuoyunda kaygı ile karşılanmakta, yaşam hakkının sağlanmamasına dair tereddütler artmaktadır.

Bir diğer can alıcı mesele de Adli Tıp Kurumu'nun bilimsellikten uzak ve taraflı, siyasi kararları ile hasta mahpusların cezaevinde kalmalarına gerekçe oluşturulmasıdır. Adli tıp hizmetleri 1982 yılında 2659 sayılı yasa ile Adli Tıp Kurumu'nun resmi bilirkişilik görevini yerine getirmesi için yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile adli tıp hizmetlerinin verilmesinde yaşanan sorunların giderilmesi amaçlanmış ise de Adli Tıp Kurumu merkezi yapılanmayı güçlendirmiş ve adli tıp alanında bilimsel gelişmeyi engelleyici, çelişkili ve yetersiz kabul edilen kararları çözüme bağlayıcı özelliği ile birlikte bilimsel niteliğini de yitirmeye başlamıştır. Oysa bilirkişilik, hizmetin niteliği gereği herhangi bir konuda verilecek objektif, teknik ve bilimsel görüştür. Kurumun resmi bilirkişilik yapmak üzere kurulduğu, bu bağlamda da tutuklu ve hükümlülerin tahliye ve infazın ertelenmesi kararlarının verildiği merci olarak değerlendirildiği düşünüldüğünde durumun vahameti daha da görünür olmaktadır. Zira Adli Tıp Kurumu, ölümcül hastalar için dahi raporlarını geciktirmekte, verdiği raporlarda ise tutuklunun hastalığının ciddiyetinin aksine kararların altına imza atabilmektedir. Örneğin Kurum, cezaevi koşullarında hastalıkları iyice ağırlaşan hasta mahpuslara ya rapor vermemekte ya da kanser gibi tedavisi ev ortamında bile mümkün olmayan hastalıkların cezaevi koşullarında tedavi edilebileceğine yönelik raporlar vermektedir. Adalet Bakanlığı verilerinden de anlaşılacağı üzere Adli Tıp Kurumu'nun kötü uygulamaları nedeni ile infazı geri bırakılmayan ağır hasta mahpuslar cezaevinde yaşamını yitirmekte

Bu bağlamda;

- 1- Bakanlığınız verilerine göre 2021 yılı itibariyle Türkiye genelindeki cezaevlerinde bulunan hasta mahpusların sayısı kaçtır? Hasta mahpusların cezaevlerine, tutukluluk ve hükümlülük durumları ile yaşa ve cinsiyete göre dağılımı nasıldır?
- 2- Bakanlığınız verilerine göre cezaevlerinde bulunan hasta mahpusların hastalıklarına ve hastalıklarının derecelerine göre bir çalışma yapılmış mıdır? Şayet böyle bir çalışma yapıldı ise elde edilen bulgular nelerdir?
- 3- İktidarınız müddetince cezaevinde yaşamını yitiren mahpus sayısı nedir? Cezaevindeyken yaşamını yitiren mahpusların cezaevlerine, tutukluluk ve hükümlülük durumları ile yaşa ve cinsiyete göre dağılımı nasıldır?

- 4- Pek çok cezaevinden tarafıma yapılan aktarımlarda bazı siyasi mahpusları muayene eden hekimler hakkında soruşturma başlatıldığı ve soruşturma baskısı ile tedavilerin gerçekleştirilmediği dile getirilmekte olup bu iddialar doğru mudur? Şayet bu iddialar doğru ise; cezaevi idareleri neden hekimin vicdani ve mesleki sorumluluklarına engel olurken aynı zamanda hasta haklarını da yok saymaktadır? Cezaevi idareleri bu türlü keyfi uygulamaların dayanağını nereden almaktadır?
- 5- Hasta mahpuslara ilişkin revir yasağı uygulamasının dayanağı nedir?
- 6- Hasta mahpusların tedavi süreçleri neden aksatılmaktadır?
- 7- Kelepçeli vaziyette cezaevi aracı içinde bekletildiği halde hastaneye dahi girmeksizin yeniden cezaevine götürülen mahpuslara ilişkin bu yaygın uygulamanın dayanağı nedir?
- 8- Mehmet Emin Özkan örneğinde olduğu gibi sağlık durumu son derece ağır olan mahpuslara kelepçe uygulamasının dayanağı nedir? Bu uygulama ile öngörülen kamu yararı ve hukuki fayda nedir?
- 9- Tek başına yaşamını idame ettiremeyeceği sağlık raporu ile tespit edilen hasta tutuklu ve hükümlüler, neden tahliye edilmemektedir? Bu mahpusların cezaevinde tutulmalarındaki kamusal yarar nedir?
- 10- Türkiye neden ve hangi dayanakla hasta hakları çerçevesinde “hasta insanın” tıbbi müdahale ve tedavi olanaklarını cezaevindeki mahpuslar için kısıtlamaktadır?
- 11- Ağır hasta mahpusların tahliyelerinin sağlanmasına dair bir gündeminiz olacak mıdır?
- 12- Revir yasağı yahut siyasi mahpuslara yönelik tedavi süreçlerinin engellenmesi gibi uygulamaları yapan sorumluların tespiti ve sorumlular hakkında inceleme başlatılmasına ilişkin çalışmalar yürütülecek midir?
- 13- Adli Tıp Kurumunun yapısına dair bir düzenleme yapılması gündeminizde olacak mıdır?
- 14- Adli Tıp Kurumu’nun objektiflikten uzak kararlarına dair bir inceleme yapılmış mıdır?
- 15- Adli Tıp Kurumu’na alınan hatalı kararlarda sorumluluğu bulunanlar hakkında bir yaptırım uygulanacak mıdır?
- 16- Mevcut hasta mahpusların “hasta hakları” ve “sağlığa erişim hakkı” çerçevesinde tedavilerinin yapılması ve iyileşme koşullarının sağlanmasına ilişkin bir çalışma yürütülmesi gündeminizde olacak mıdır? Cezaevlerine ayrılan bütçenin bir miktarının bu şekilde kullanılması sağlanacak mıdır?